

## Okul Öncesi 6 Yaş Çocuklarının Bazı Demografik Özelliklerinin Sosyal Beceri ve Problem Davranışlarına Etkisinin İncelenmesi

### Investigation of Some Demographic Characteristics on Social Skills and Problem Behaviors of 6 Years Old Children

Dr. Öğr. Üyesi Erhan ALABAY

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi ABD  
erhan.alabay@sbu.edu.tr

Zeynep Deniz SEVEN

İstanbul Esenyurt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi ABD  
zeynepdenizseven@esenyurt.edu.tr

Çağla Elif AKÇAY  
Cent Koleji

Abdurrahman BAŞKURT

İstanbul Esenyurt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi ABD  
abdurrahmanbaskurt@esenyurt.edu.tr

**Atıf:** Alabay, E., Seven, Z., D., Akçay, Ç., E., Başkurt, A. (2019). Okul Öncesi 6 Yaş Çocuklarının Bazı Demografik Özelliklerinin Sosyal Beceri ve Problem Davranışlarına Etkisinin İncelenmesi *E-Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 35-50.

**Gönderi Tarihi:** 30-05-2019

**Kabul Edilme Tarihi:** 06-09-2019

**DOI:** 10.30900/kafkasegt.571869

#### Özet

Bu araştırma, sosyal beceriler ve problem davranışlarla altı yaş okul öncesi çocuklarının demografik özellikleri arasında anlamlı farklılıklar olup olmadığının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın evrenini İstanbul Başakşehir Merkez ilçedeki 6 yaş grubu okul öncesi sınıfları; örneklemini ise Başakşehir İlçesinde bulunan 10 okuldan birer sınıf alınarak toplam 234 çocuk oluşturmaktadır. Araştırmada bilgi toplama aracı olarak Sosyal Beceri Değerlendirme Sistemi Temel Eğitim Bölümü Öğretmen Formu (SBDS/TE-ÖF) kullanılmıştır. Araştırmanın çözümlenmesinde yüzde (%), frekans (f), Tek Faktörlü ANOVA ve Aritmetik Ortalama istatistiksel yöntemleri kullanılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre; cinsiyet ve sosyo-ekonomik düzeyin sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar göstermiştir. Sosyo-ekonomik düzey ve baba öğrenim durumunun ise davranış problemleri ile arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

**Anahtar Kelimeler:** Sosyal beceri, atılganlık, işbirliği, öz-kontrol, içselleşmiş davranış, dışsallaşmış davranış.

#### Abstract

This study was carried out to determine whether there is a significant difference between social skills and problem behaviors and the demographic characteristics of six - year - old preschool children. The universe of the study consists of preschool classes in Başakşehir Central District of Istanbul. The sample consists of 234 children from 10 schools in Başakşehir. In the study, Social Skills Rating System teacher Form (SSRS / TF) was used. Percentage (%), frequency (f), single factor ANOVA and arithmetic mean statistical methods were used in the analysis of the research. According to the findings of the study; There were significant differences between the social skill levels of gender and socio-economic level. Significant differences were found between socio-economic level and father's educational status.

**Keywords:** Social skills, assertiveness, collaboration, self-control, internalized behavior, externalized behavior.

## GİRİŞ

Kişiliğin büyük bir bölümünün okulöncesi dönemde tamamlanması bu dönemin önemini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda sosyal duygusal gelişim alanı içerisinde önemli bir yere sahip olan sosyal beceri konusu son dönemlerde araştırmacılar tarafından en çok araştırılan konular arasındadır (Seven, 2008).

Sosyal beceriler sosyal yeterlik adı verilen daha geniş bir yapının bir parçasını oluşturur. NAEYC (National Association for the Education of Young Children) çocuklarda gözlenebilecek ve sosyal yeterliliğin göstergesi olabilecek davranışları kişisel nitelikler, akran ilişkileri ve sosyal beceriler olmak üzere üç kısımda ele alınmıştır. Bu beceriler kişisel nitelikler; diğerleriyle empati kurma, mizahi davranış sergileme, reddedilme ile başa çıkma gibi davranışları içerir. Akranları tarafından kabul görme, oyuna veya çatışmaya davet edilme davranışları akran ilişkileri ile ilgilidir. Sosyal beceriler ise hakkını uygun biçimde arama, zorlanmadan bir gruba girme, diğerlerine olumlu yaklaşma, diğerleriyle uzlaşma gibi davranışlarla ilişkilidir (Kostelnik ve diğerleri, 2002).

Sosyal beceri ile ilgili tek bir tanım bulunmamaktadır. Hersen ve Bellack'a (1976, s. 562) göre sosyal beceriler: Sosyal çevre ile iletişimde çevresine olumlu veya olumsuz duygu ve düşüncelerini anlatabilmede kendine olan güven olarak ifade edilmiştir. Rinn ve Markle (1979, s. 108) tarafından sosyal beceriler: Sosyal etkileşim esnasında çocuğun sosyal çevresinden etkilenmesi olarak açıklanmıştır. Mc Fall (1982, s. 539) sosyal becerilerin belirli durumlarda gösterilen diğerlerinin sosyal yeterliliklerine ilişkin kararlarıyla sonuçlanan davranışlar olduğunu savunmuştur. Dowrick'e (1986, s. 5) göre sosyal beceriler: Sosyal çevrede olumlu olarak kabul edilen, çocuğa ve içinde bulunduğu sosyal çevreye olumlu katkıları olan davranışlar olarak açıklanmıştır.

Sosyal becerilerin değerlendirilmesinde farklı değerlendirme yöntemleri bulunmaktadır. Bunlar çoğunlukla bilginin hangi kaynaklardan toplanacağına bağlı olarak farklılık gösterirler. Bunlar: öğretmen, ebeveyn, akran raporları, araştırmacı gözlemi gibi kaynaklardır (Gresham, 1988). Birden fazla kaynak ve metod kullanılarak daha etkili sonuçlar elde edilebilir.

Sosyal Beceri Değerlendirme Sistemi, Gresham ve Elliott (1990) tarafından geliştirilen ve günümüzde en çok kabul gören sosyal beceri değerlendirme ölçeğidir. Bu ölçekte sosyal becerileri beş alt kategoride incelenmektedir:

**Atılgnlık:** Bireyin potansiyelinin farkında olarak diğerlerinin haklarını ihlal etmekten kaçınması, kendi haklarını savunma ve yeni girişimlerde bulunabilme becerileridir.

**İşbirliği:** Sosyal çevreyi rahatsız etmeyecek davranışlar sergileme, yardım sever olma ve sosyal çevrenin sevinç ve üzüntülerini paylaşabilme becerileri işbirliği kategorisinde değerlendirilmektedir.

**Empati:** Çocuğun sosyal ortamlarda karşılaştığı olumlu veya olumsuz durumlar karşısında, o durumu doğru bir şekilde algılayıp anlayarak sosyal çevresine karşı davranış ve tutumlarında doğru karar verebilme becerileridir.

**Sorumluluk:** Çocuğun sosyal çevresindeki düzeni korumak için görevlerinin farkında olması ve bu görevleri yerine getirebilme becerileridir.

**Öz-kontrol:** Çocuğun çatışma durumlarında duygu ve davranışlarını kontrollü olarak yönlendirebilmesine yönelik becerileridir.

Gottfredson ve Hirschi (1990) düşük öz-kontrol, “dürtüleriyle hareket etme, risk almaktan hoşlanma, zihinsel aktivitelerin yerine fiziksel aktiviteleri tercih etme, basit görevleri karmaşık olan görevlere tercih etme, benmerkezci davranma ve çabuk sinirlenme” olarak tanımlamıştır (Gözübüyük, 2015).

Hargie'e (1986, s. 12) göre sosyal becerilerin şu özellikleri bulunmaktadır.

- Birey istenilen sonuca varmak için sosyal becerileri kullanır. Diğer bir deyişle sosyal beceriler amaç yönelimli olarak çalışır.
- Sosyal beceriler karşılıklı ve birbirleriyle ilişkili davranışlar içerir. Ortak bir amaca yönelik olarak bireylerin her davranışı birbiriyle ilişkilidir.
- Sosyal beceriler çocukların sosyal ihtiyaçlara göre şekillenir. Sosyal becerilerini gösteren birey, içinde bulunduğu sosyal durumlardaki ihtiyaçlarına göre kendisini uydurabilir.
- Bireyin davranışları bir bütünün parçaları olarak ele alınabilir. Sosyal beceri tepkileri hiyerarşik bir düzen içinde gerçekleşir.
- Sosyal beceriler öğrenilmiş davranışları içerir. Gösterilen davranış formları genel olarak bireyin öğrendiği davranışlardır.
- Sosyal beceriler bireyin kontrollü altındaki davranışlardır.

Çocuğun sosyal becerilerine etki eden bazı demografik özellikler çocuğun cinsiyeti, ailenin sosyo-ekonomik düzeyi, anne ve babanın öğrenim durumları ve çocuğun doğum sırası gibi özelliklerdir.

Jamyang-Tshering (2004) yaptığı çalışmada, cinsiyetin sosyal beceriye etkisi ile ilgili önemli bulgulara ulaşmıştır. Buna göre kızlar erkeklere göre daha fazla sosyal beceri davranışları sergilemektedirler. Buna karşılık erkeklerin kızlara göre daha fazla problem davranışlar gösterdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

McLoyd (1988), çocukların sosyal becerilerine sosyo-ekonomik durumun etkisi ile ilgili bazı çalışmalar yapmıştır. Buna göre, alt sosyo-ekonomik düzeyde olan çocukların orta sosyo-ekonomik düzeydeki çocuklara göre duygusal ve davranışsal problemleri daha fazla yaşadıkları sonucu bulunmuştur.

Sosyal becerisi zayıf olan çocuklarda bu sorunun zamanında tespit edilip gerekli önlemlerin alınması gerekir. Aksi durumda hem mevcut yaşında hem de ileriki zamanlarda, kendisine ve sosyal çevreye yönelik bazı problem davranışlar gösterebilir. Bu problem davranışlar ise genellikle, şiddet eğilimi, saldırganlık, utangaçlık ve kendini toplumdan soyutlama olarak görülmektedir (Seven, 2008).

Boiley ve Volery (1992), problem davranışları “çocuğun iletişimine ve sosyal etkileşimine zarar verip, çocuğun ve arkadaşlarının öğrenmesine engel olan, çocuğun kendisine, arkadaşlarına ve yetişkinlere zarar verdiği davranışlar ” olarak tanımlamaktadır. Bu tanımda öne çıkan iki anahtar konu çocuğun kendisine ve/veya diğerlerine zarar vermesi durumudur.

Davranış problemleri içselleştirilmiş ve dışsallaştırılmış olarak sınıflandırılır. İçselleştirilmiş davranış problemleri çocuğun kendine yönelik sergilediği davranışlardır. Bunlar utangaçlık, çekingenlik ve sürekli endişelenme durumu gibi davranışlardır. Dışsallaştırılmış davranış problemleri ise çocuğun sosyal çevresine yönelik sergilediği davranışlardır. Bunlar dürtüsellik, saldırganlık, suça meyilli olma, şiddet yanlılığı ve hiperaktif gibi davranışlardır (Gözübüyük, 2015).

Sosyal beceri ve davranış problemleri ile ilgili dünyada pek çok farklı çalışma yapılmasına karşılık ülkemizde bu oran sınırlı kalmaktadır. Literatür incelendiğinde Atılganlık, öz-kontrol ve işbirliği becerileri ile dışsallaşmış ve içselleşmiş davranış problemleri konularında okulöncesi dönem çocuklarına yönelik daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulduğu anlaşılmaktadır.

Yukarıdaki bilgiler ışığında araştırmanın problem cümlesi “Okul öncesi 6 yaş çocukların sosyal beceri ve problem davranış puanları bazı demografik özelliklere göre farklılık göstermekte midir?” şeklinde belirlenmiştir. Araştırmanın alt problemleri ise şunlardır:

1. 6 yaş çocuklarının işbirliği, atılganlık ve öz kontrol beceri puanları cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?
2. 6 yaş çocuklarının işbirliği, atılganlık ve öz kontrol beceri puanları ekonomik düzeye göre farklılık göstermekte midir?
3. 6 yaş çocuklarının işbirliği, atılganlık ve öz kontrol beceri puanları annenin öğrenim düzeyine göre farklılık göstermekte midir?
4. 6 yaş çocuklarının işbirliği, atılganlık ve öz kontrol beceri puanları babanın öğrenim düzeyine göre farklılık göstermekte midir?
5. 6 yaş çocuklarının içselleşmiş ve dışsallaşmış davranış problemi puanları cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?
6. 6 yaş çocuklarının içselleşmiş ve dışsallaşmış davranış problemi puanları ekonomik düzeye göre farklılık göstermekte midir?
7. 6 yaş çocuklarının içselleşmiş ve dışsallaşmış davranış problemi puanları annenin eğitim düzeyine göre farklılık göstermekte midir?
8. 6 yaş çocuklarının içselleşmiş ve dışsallaşmış davranış problemi puanları babanın eğitim düzeyine göre farklılık göstermekte midir?

## YÖNTEM

### *Araştırma Modeli*

Bu araştırma nicel yöntem esas alınarak yapılmıştır. Nicel yöntemin ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

### *Araştırmanın Evren ve Örneklemi*

Araştırmanın evrenini, 2016-2017 eğitim-öğretim yılında İstanbul İli Başakşehir İlçesinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi anaokullarında bulunan 3858 çocuk oluşturmaktadır. Örneklem ise bu okullardan tesadüfi örnekleme yöntemiyle seçilen 10 okulda bulunan 6 yaşındaki 234 çocuk oluşturmaktadır. Bu çocukların 122'si kız 111'i erkektir.

### Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler, öğretmenlerin çocukları gözlemesi yoluyla elde edilmiştir. Araştırmada iki veri toplama aracı kullanılmıştır. Bunlar: Gresham ve Elliott (1990) tarafından geliştirilen Sosyal Beceri Değerlendirme Sistemi Temel Eğitim (Social Skill Rating System-SSRS) Öğretmen Formu (SBDS/TE-ÖF) ve Genel Bilgi formudur. SBDS, okul öncesinden başlayarak temel öğretim ve orta öğrenim öğrencilerinin sosyal davranışlarını sınıflandırarak açıklar. Bu araştırmada sosyal becerileri ve problem davranışları belirlemek için SBDS/TE-ÖF'nun iki bölümü kullanılmıştır.

Sosyal beceri verilerini elde etmek için öğretmen formu kullanılarak toplanmıştır. SBDS/TE-ÖF sosyal beceri bölümü atılganlık, işbirliği ve öz-kontrol olmak üzere üç alt faktörden oluşmaktadır. SBDS/TE-ÖF SBDS/TE-ÖF davranış problemi bölümü ise içselleşmiş davranış problemleri ve dışsallaşmış davranış problemleri olarak iki alt ölçekten oluşmaktadır. Her iki bölüm toplam 48 maddeden oluşmaktadır. Bu ölçekte sosyal beceriler düşük, orta ve yüksek seviye şeklinde ifade edilmektedir.

Ölçek Gresham ve Elliott (1990) tarafından geliştirilmiştir. SBDS'nin güvenilirlik değerleri incelendiğinde formların ortalama Alpha Güvenilirlik katsayısı .90 ve test-tekrar test korelasyonu ise .85 olarak bulunmuştur (Oprea, 1998). Sosyal Beceri Değerlendirme Sistemi Sosyal Beceri bölümü Seven (2006) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Seven (2006), ölçeğin geçerliliği Açıklayıcı Faktör Analizi, T-testi ve Doğrulamalı Faktör Analizi istatistiksel yöntemleriyle değerlendirmiştir. Ölçek üç faktörlü olarak geçerli bulunmuştur. Ölçeğin güvenilirlik değerleri SBDS/TE-ÖF Sosyal Beceri Bölümü'nün tümü için .94, İşbirliği faktörü için .93, Öz-kontrol faktörü için .86 ve Atılganlık faktörü için .83'dür.

Sosyal Beceri Değerlendirme Sistemi davranış problemi bölümünün Türkçeye uyarlanması ayrıca yapılmıştır. Seven (2007) testin güvenilirliğini belirlemiştir. Buna göre, Alfa Cronbach .87 ve Spearman Brown iki yarı test korelasyonu .92 olarak hesaplamıştır. Alpha değeri incelendiğinde ise içselleşme faktörü için .70, dışsallaşma faktörü için .92 bulunmuştur.

### Verilerin Analizi

Dağılımlar Yüzde (%) ve Frekans (f) olarak verilmiştir. Demografik faktörlere göre; sosyal beceriler ve alt faktörle, davranış problemleri ve alt faktörler arasındaki farkların anlamlılığı Tek Faktörlü Varyans Analizi (One way ANOVA), t testi ve Aritmetik Ortalama ile analiz edilmiştir.

## BULGULAR ve YORUM

Bu bölümde araştırmanın amacına uygun olarak belirlenen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

### Çocuklara ve Anne-Babalarına İlişkin Demografik Bilgiler

Tablo 1. Çocukların Demografik Faktörlerine Göre Dağılımları

	Grup	N	%		Grup	N	%
Kardeş Sayısı	Tek çocuk	68	29,2	Anne Öğrenim	Okur-yazar değil	9	3,9
	2-4 çocuk	163	70,0		İlköğretim	77	33,0
	5 ve üstü	2	,9		Lise	72	30,9
	Toplam				Yüksek öğrenim	75	32,1
Doğum Sırası	İlk çocuk	128	54,9	Sosyo-ekonomik düzey	Toplam		
	Ortanca Çocuk	51	21,9		Alt	102	43,8
	Son Çocuk	54	23,2		Orta	118	50,6
	Toplam				Üst	13	5,6
Cinsiyet	Erkek	111	47,6	Baba öğrenim düzeyi	Okur-yazar değil	5	2,1
	Kız	122	52,4		İlköğretim	65	27,9
	Toplam				Lise	60	25,8
					Yüksek öğrenim	103	44,2

Tablo 1'e göre araştırmaya katılan çocukların 163'ünün (%70) 2 ile 4, 68'inin (%29,2) tek çocuk, 2'sinin (%0,9) 5 ve üstü kardeşe sahiptir. Çocukların 128'inin (%54,9) ilk çocuk, 51'inin (%21,9) ortanca çocuk, 54'ünün (%23,2) ise son çocuk; 111'inin (%47,6) erkek, 122'sinin (%52,4) kız olduğu anlaşılmaktadır. Annelerin 9'unun (%3,9) okur-yazar olmadığı, 77'sinin (%33,3) ilköğretim mezunu, 72'sinin (%30,9) lise

mezunu, 75'inin (%32,1) yüksek öğrenim mezunu olduğu tespit edilmiştir. Öğrenim durumuna göre babalarının 5'i (%2,1) okur-yazar olmadığı, 65'inin (%27,9) ilkokul mezunu, 60'ının (%25,8) lise mezunu, 103'ünün (%44,2) ise yüksek öğrenimli oldukları görülmüştür. Çocukların 118'i (% 50,6) orta, 102'si (%43,8) alt ve 13'ü (%5,6) üst sosyo-ekonomik düzey ailelerde yaşamaktadırlar.

### Sosyal Beceri ile İlgili Bulgular

#### Cinsiyet

**Tablo 2.** Altı Yaş Çocuklarının Cinsiyete Göre Sosyal Beceri Toplam Puanları ve Alt Ölçeklere Ait Ortalama, Standart Sapma ve t Değerleri

Sosyal Beceri	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	t	p
Toplam	Kız	122	75,8468	9,68053	3,395	,001
	Erkek	111	70,6967	13,04277		
Atılganlık	Kız	122	30,4865	4,54646	3,169	,002
	Erkek	111	28,3525	5,61568		
İşbirliği	Kız	122	24,2072	3,19123	3,736	,000
	Erkek	111	22,3115	4,39399		
Öz-Kontrol	Kız	122	21,1532	3,52188	2,181	,030
	Erkek	111	20,0328	4,24446		

Tablo 2'deki bulgular, cinsiyetle sosyal beceri arasındaki farkın anlamlı olduğu göstermektedir ( $t(231) = 3,39$   $p < .05$ ). Bir başka deyişle sosyal beceri puanları cinsiyete göre anlamlı bir şekilde değişmektedir. Diğer taraftan, Atılganlık  $t(231) = 3,16$   $p < .05$ , İşbirliği  $t(231) = 3,74$   $p < .05$ , ve Öz-kontrol  $t(231) = 2,18$   $p < .05$ , becerileri de cinsiyete göre farklılaşmaktadır.

Ortalama puanlara bakıldığında kızların ( $\bar{X} = 75,84$ ) erkeklerle ( $\bar{X} = 70,69$ ) göre daha yüksek sosyal beceri özelliklerine sahip olduğu görülmektedir. Benzer biçimde işbirliği, öz kontrol ve atılganlık becerilerinde de kızların erkeklerden daha yüksek puanlara sahip oldukları anlaşılmaktadır.

#### Sosyo-ekonomik Düzey

**Tablo 3.** Altı Yaş Çocuklarının Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Sosyal Beceri Toplam Puanları ve Alt Ölçeklere Ait Ortalama, Standart Sapma ve F Değerleri

Sosyal Beceri	Sosyo-ekonomik Durum	n	$\bar{X}$	S	F	P
Toplam	Üst	13	77,2353	9,29620	13,253	0,00
	Orta	118	70,4915	12,3874		
	Alt	102	65,2308	14,14304		
Atılganlık	Üst	13	31,1373	4,17688	13,076	0,00
	Orta	118	28,2542	5,44465		
	Alt	102	25,6154	6,29204		
İş birliği	Üst	13	24,500	2,79232	10,941	0,00
	Orta	113	22,3390	4,42839		
	Alt	102	21,0769	4,69861		
Öz-Kontrol	Üst	13	21,5980	3,70779	7,256	0,01
	Orta	118	19,8983	3,93405		
	Alt	102	18,5385	4,11532		

Ailenin sosyo-ekonomik düzeyi ile sosyal beceri puanları arasında anlamlı farklılık bulunduğu (F (2-230) = 13,25 p< .05) bulgusu Tablo 3 incelendiğinde görülmektedir. Buna göre, sosyal beceri puanları ailenin sosyo-ekonomik düzeyine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir. SBDS ölçeğinin alt faktörleriyle de analizler yapılmıştır. Sosyo-ekonomik düzeyle işbirliği (F (2-230) 10,94 = p <.05) atılganlık (F (2-230) 13,07 = p <.05) öz -kontrol (F(2-230) =7,25p>0,05) arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Aritmetik ortalama puanları incelendiğinde en yüksek sosyal becerinin üst sosyo-ekonomik düzeyde olduğu ve ekonomik düzey düştükçe sosyal beceri puanlarının da azaldığı görülmektedir.

#### Anne Öğrenim Durumu Değişkenine Ait Bulgular

**Tablo 4.** Altı Yaş Çocuklarının Anne Öğrenim Düzeylerine Göre Sosyal Beceri Toplam Puanları ve Alt Ölçeklere Ait Ortalama, Standart Sapma ve F Değerleri

Sosyal Beceri						
	Anne öğrenim	N	$\bar{X}$	S	T	P
Toplam	Okur-yazar değil	9	70,4444	13,83936	2,283	,061
	İlk öğretim	77	70,8442	13,31211		
	Lise	72	73,6944	11,43585		
	Yüksek okul	29	72,4138	10,41811		
	Üniversite	46	77,1522	9,26155		
Atılganlık	Okur-yazar değil	9	28,6667	5,33854	1,862	,118
	İlk öğretim	77	28,5195	5,59043		
	Lise	72	29,1250	5,55621		
	Yüksek okul	29	29,7586	4,69540		
	Üniversite	46	31,0652	4,05738		
İş birliği	Okur-yazar değil	9	22,1111	4,25572	1,747	0,141
	İlk öğretim	77	22,6364	4,93353		
	Lise	72	23,4028	3,51119		
	Yüksek okul	29	22,7586	3,41901		
	Üniversite	46	24,3913	2,82432		
Öz-kontrol	Okur-yazar değil	9	19,6667	5,00000	2,712	,031
	Okur yazar-ilk öğretim	77	19,6883	4,24034		
	Lise	72	21,1667	3,68858		
	Yüksek okul	29	19,8966	3,44699		
	Üniversite	46	21,6957	3,61398		

Tablo 4’de annenin öğrenim durumuyla sosyal beceri arasında anlamlı fark olup olmadığına bakılmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre herhangi bir fark bulunmamıştır (F (4-228) = 2,28 p > .05). Buna göre, sosyal beceri düzeyleri annenin öğrenim durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır.

Annenin öğrenim durumuna göre SBDS ölçeğinin alt ölçekleriyle yapılan analizlerde öğrenim durumuyla öz kontrol arasında anlamlı farklılık bulunmuştur (F(4-228)=2,71 p<0,05).

**Baba Öğrenim Durumu Değişkenine Ait Bulgular****Tablo 5.** Altı Yaş Çocuklarının Baba Öğrenim Düzeylerine Göre Sosyal Beceri Toplam Puanları ve Alt Ölçeklere Ait Ortalama, Standart Sapma ve F Değerleri

<b>Sosyal Beceri</b>						
	<b>Baba öğrenim</b>	<b>N</b>	<b><math>\bar{X}</math></b>	<b>S</b>	<b>F</b>	<b>P</b>
Toplam	Okur-yazar değil	5	69,6000	19,85699	1,800	,130
	İlk öğretim	65	70,7385	13,18531		
	Lise	60	72,9833	12,19960		
	Yüksek okul	24	72,2917	7,86561		
	Üniversite	79	75,74000	10,46000		
Atılganlık	Okur-yazar değil	5	28,4000	6,61816	1,92	,107
	İlk öğretim	65	28,4462	5,74465		
	Lise	60	29,0667	5,58711		
	Yüksek okul	24	28,6250	4,08404		
	Üniversite	79	30,6456	4,57708		
İş birliği	Okur-yazar değil	5	20,6000	7,89303	1,425	,226
	İlk öğretim	65	22,5538	4,55532		
	Lise	60	23,4500	4,01871		
	Yüksek okul	24	23,1667	2,95865		
	Üniversite	79	23,7595	3,29029		
Öz-kontrol	Okur-yazar değil	5	20,6000	6,34823	1,500	,203
	Okur yazar-ilk öğretim	65	19,7385	4,08991		
	Lise	60	20,4667	4,06501		
	Yüksek okul	24	20,5000	3,21680		
	Üniversite	79	21,3418	3,72065		

Tablo 5'deki analiz sonuçlarında, babanın öğrenim durumuyla sosyal beceri arasında anlamlı fark olup olmadığına bakılmış ve fark bulunmamıştır ( $F(5-227) = 1,8$   $p > .05$ ). Sosyal beceri düzeyleri babanın öğrenim durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır.

Babanın öğrenim durumuna göre SBDS ölçeğinin alt faktörleriyle yapılan analizlerde de herhangi bir farklılık bulunmamıştır.

**Okula Başlama Durumu Değişkenine ait Bulgular****Tablo 6.** Altı Yaş Çocuklarının Okula Başlama Puanlarına Göre Sosyal Beceri Toplam Puanları ve Alt Ölçeklere Ait Ortalama, Standart Sapma ve F Değerleri

Sosyal Beceri		Okula başlama	N	$\bar{X}$	S	F	p
Toplam	0-24 ay	22	76,0909	9,87015	1,773	,135	
	25-36 ay	17	75,6471	7,49117			
	36 ay	27	76,8889	9,07377			
	48 ay	109	72,2844	12,33040			
	60 ay üzeri	58	71,1897	13,21278			
Atılganlık	0-24 ay	22	30,8636	4,12074	2,511	,043	
	25-36 ay	17	30,6471	3,49895			
	36 ay	27	31,3704	4,53320			
	48 ay	109	28,9174	5,33356			
	60 ay üzeri	58	28,3448	5,81454			
İş birliği	0-24 ay	22	23,6818	3,46941	,914	,456	
	25-36 ay	17	24,3529	3,01954			
	36 ay	27	23,8519	3,12193			
	48 ay	109	23,0826	4,29498			
	60 ay üzeri	58	22,6552	4,11054			
Öz-kontrol	0-24 ay	22	21,5455	3,30551	1,138	,340	
	25-36 ay	17	20,6471	2,31682			
	36 ay	27	21,6667	3,07596			
	48 ay	109	20,2844	4,08496			
	60 ay üzeri	58	20,1897	4,55553			

Tablo 6'deki analiz sonuçlarında, çocuğun okula başlama yaşı ile sosyal beceri ve sosyal beceri alt faktörleri ile yapılan analizlerde anlamlı fark olup olmadığına bakılmış ve atılganlık alt faktöründe farklılık görülmüştür ( $F(4-228) = 2,51$   $p < .05$ ). Okula başlama yaşı ile ilgili yapılan analizlerde en yüksek atılganlık ortalamasının 36 ayda olduğu görülmüştür ( $\bar{X} = 31,37$ ).

**Sosyal Davranış Problemi ile İlgili Bulgular****Cinsiyet Durumu Değişkenine ait Bulgular****Tablo 7.** Altı Yaş Çocuklarının Cinsiyete Göre Sosyal Davranış Problemi Toplam Puanları ve Alt Ölçeklere Ait Ortalama, Standart Sapma ve t Değerleri

Sosyal Davranış Problemi	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	t	p
Toplam	Kız	122	24,0450	8,07509	-1,761	,080
	Erkek	111	25,8934	7,93445		
Dışsallaşmış Davranış Problemi	Kız	122	15,9459	5,53310	-2,357	,019
	Erkek	111	17,7459	6,07333		
İçselleşmiş Davranış Problemi	Kız	122	8,0991	2,98163	-,129	,898
	Erkek	111	8,1475	2,77138		



Tablo 7’de sunulduğu üzere cinsiyet ile sosyal davranış problemi alt faktörlerinden dışsallaştırılmış davranış problemi arasındaki farkın anlamlı olduğu görülmektedir  $t(231) = -2,357$   $p < .05$ ). Buna göre sosyal davranış problemi alt faktörlerinden dışsallaştırılmış davranış problemi puanlarının cinsiyete göre anlamlı bir şekilde değiştiği anlaşılmaktadır.

Ortalama puanlar incelendiğinde erkeklerin ( $\bar{X} = 17,74$ ) kızlara ( $\bar{X} = 15,94$ ) oranla daha fazla dışsallaştırılmış davranış problemi gösterdikleri anlaşılmaktadır. Buna karşılık içselleştirilmiş davranış probleminde farkın anlamlı olmadığı görülmektedir.

#### Sosyo-ekonomik Düzey Durumu Değişkenine Ait Bulgular

**Tablo 8.** Altı Yaş Çocuklarının Gelir Düzeyine Göre Sosyal davranış problemi Toplam Puanları ve Alt Ölçeklere Ait Ortalama, Standart Sapma ve F Değerleri

Sosyal Davranış Problemi	Sosyo-ekonomik Durum	N	$\bar{X}$	S	F	p
Toplam	Üst	13	23,6275	7,64681	5,692	,004
	Orta	118	25,5424	7,72237		
	Alt	102	31,0769	10,79708		
Dışsallaştırılmış Davranış Problemi	Üst	13	15,9314	5,46865	3,997	,020
	Orta	118	17,3390	5,87654		
	Alt	102	20,3077	7,57611		
İçselleştirilmiş Davranış Problemi	Üst	13	7,6961	2,68029	7,064	,001
	Orta	118	8,2034	2,74425		
	Alt	102	10,7692	3,98233		

Tablo 8 incelendiğinde, çocukların mensup oldukları ailelerin sosyo-ekonomik durum ile sosyal davranış problemi arasındaki farkın anlamlı olduğu görülmektedir  $F(2-230) = 5,69$   $p < .05$ ). Buna göre sosyal davranış problemi puanlarının ekonomik duruma göre anlamlı bir şekilde değiştiği anlaşılmaktadır. Ekonomik duruma göre SBSD(davranış problemi formu) ölçeğinin alt ölçekleriyle yapılan analizlerde de anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Dışsallaştırılmış davranış problemi  $F((2-230)=3,99$   $p < .05$ ), içselleştirilmiş davranış problemi  $F((2-230) = 7,064$   $p < .05$ ) ekonomik duruma göre farklılaşmaktadır. Ortalama puanlar incelendiğinde ise sosyal davranış probleminin üst sosyo ekonomik düzeyden alta doğru arttığı gözlenmiştir ( $\bar{X} = 23,62$  ;  $\bar{X} = 25,54$  ;  $\bar{X} = 31,07$ ).

#### Anne öğrenim Durumu Değişkenine ait Bulgular

**Tablo 9.** Altı Yaş Çocuklarının Anne Öğrenim Düzeyine Göre Sosyal davranış problemi Toplam Puanları ve Alt Ölçeklere Ait Ortalama, Standart Sapma ve F Değerleri

Sosyal Davranış Problemi	Anne öğrenim	N	$\bar{X}$	S	F	P
Toplam	Okur-yazar değil	9	27,0000	9,60469	2,305	,059
	İlk öğretim	77	25,0779	7,45472		
	Lise	72	26,8056	9,93165		
	Yüksek okul	29	23,3793	6,75814		
	Üniversite	46	22,7391	5,08346		
Dışsallaştırılmış Davranış Problemi	Okur-yazar değil	9	17,4444	7,40120	1,201	,311
	İlk öğretim	77	17,1948	5,63831		
	Lise	72	17,7222	6,95706		
	Yüksek okul	29	15,8276	5,11349		
	Üniversite	46	15,6304	4,29656		

Tablo 9'un devamı.

Sosyal Davranış Problemi	Anne öğrenim	N	$\bar{X}$	S	F	P
İçselleşmiş Davranış Problemi	Okur-yazar değil	9	9,5556	9,5556	4,728	,001
	İlk öğretim	77	7,8831	7,8831		
	Lise	72	9,0833	9,0833		
	Yüksek okul	29	7,5517	7,5517		
	Üniversite	46	7,1087	7,1087		

Tablo 9'a göre, annenin öğrenim durumuyla sosyal davranış problemi arasında anlamlı fark olmadığı yalnız SBS (davranış problemi formu) alt faktörlerinden içselleştirilmiş davranış problemi ile anlamlı farklılık olduğu görülmüştür ( $F(4-228) = 4,72$   $p < .05$ ).

Anne öğrenim durumuna göre ortalamalar incelendiğinde ise sosyal davranış problemlerinde üniversite mezunu annelerin ortalamalarının diğerlerine göre daha düşük olduğu ( $\bar{X} = 7,10$ ) görülmüştür. Buna karşılık okur-yazar olmayan annelerin ortalamalarının diğerlerine göre daha yüksek olduğu gözlenmiştir ( $\bar{X} = 9,55$ ).

#### Baba öğrenim Durumu Değişkenine Ait Bulgular

**Tablo 10.** Altı Yaş Çocuklarının Baba Öğrenim Düzeyine Göre Sosyal davranış problemi Toplam Puanları ve Alt Ölçeklere Ait Ortalama, Standart Sapma ve F Değerleri

Sosyal Davranış Problemi	Baba öğrenim	N	$\bar{X}$	S	F	P
Toplam	Okur-yazar değil	5	23,8000	3,19374	3,068	,017
	İlk öğretim	65	26,0769	8,41187		
	Lise	60	27,2500	10,06525		
	Yüksek okul	24	23,5417	8,30913		
	Üniversite	79	22,9620	5,17500		
Dışsallaşmış Davranış Problemi	Okur-yazar değil	5	16,0000	3,67423	2,009	,094
	İlk öğretim	65	17,7385	6,31782		
	Lise	60	18,0500	6,87768		
	Yüksek okul	24	15,7917	6,08619		
	Üniversite	79	15,6962	4,37755		
İçselleşmiş Davranış Problemi	Okur-yazar değil	5	7,8000	1,48324	4,325	,002
	İlk öğretim	65	8,3385	2,73448		
	Lise	60	9,2000	3,71803		
	Yüksek okul	24	7,7500	3,03959		
	Üniversite	79	7,2658	1,81665		

Tablo 10'da babanın öğrenim düzeyi ile sosyal davranış problemi arasında anlamlı fark olmadığı yalnız SBS (davranış problemi formu) alt faktörlerinden içselleştirilmiş davranış problemi ile anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir ( $F(4-228) = 4,325$   $p < .05$ ).

Baba öğrenim durumuna göre ortalama puanlara bakıldığında, sosyal davranış problemine göre üniversite mezunu olan babaların ortalamalarının diğerlerine oranla daha düşük içselleşmiş davranış olduğu ( $\bar{X} = 7,26$ ),

buna karşılık lise mezunu olan babaların davranış problemi ortalamalarının diğerlerine göre daha yüksek olduğu gözlenmiştir ( $\bar{X} = 9,20$ ).

### Okula başlama Durumu Değişkenine ait Bulgular

**Tablo 11.** Altı Yaş Çocuklarının Okula Başlama Yaşına Göre Sosyal Davranış Problemi Toplam Puanları ve Alt Ölçeklere Ait Ortalama, Standart Sapma ve F Değerleri

Sosyal Davranış Problemi	Okula başlama	N	$\bar{X}$	S	F	P
Toplam	0-24 ay	22	20,5455	3,78880	2,022	,092
	25-36 ay	17	25,4706	7,96177		
	36 ay	27	25,4444	7,89515		
	48 ay	109	25,1835	8,15381		
	60 ay üzeri	58	26,0517	8,74477		
Dışsallaşmış Davranış Problemi	0-24 ay	22	13,5000	3,05115	2,177	,072
	25-36 ay	17	16,8824	5,36053		
	36 ay	27	17,3333	5,56085		
	48 ay	109	17,0550	6,05199		
	60 ay üzeri	58	17,6552	6,36479		
İçselleşmiş Davranış Problemi	0-24 ay	22	7,0455	1,29016	1,021	,397
	25-36 ay	17	8,5882	2,89523		
	36 ay	27	8,1111	2,88675		
	48 ay	109	8,1284	2,92531		
	60 ay üzeri	58	8,3966	3,14525		

Tablo 11 incelendiğinde çocuğun okula başlama yaşı ile sosyal davranış problemleri arasında herhangi bir farklılık görülmemiştir.

### SONUÇ ve TARTIŞMA

Bu araştırmada sosyal beceri ve sosyal problem davranış puanlarının çeşitli değişkenler arasındaki farklılıklar incelenmiştir. Sosyal beceri ve alt faktörler olan işbirliği, atılganlık ve öz-kontrol puanları ile cinsiyet, ailenin sosyo-ekonomik düzeyi, anne ve baba öğrenim düzeyi ve okula başlama yaşı arasında anlamlı fark olup olmadığına dair Bağımsız gruplar için T testi ve Tek yönlü ANOVA ile sınama yapılmıştır. Sonuçlar incelendiğinde sosyal beceri, işbirliği, atılganlık ve öz kontrol puanları ile cinsiyet ve sosyo-ekonomik düzey arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Bununla birlikte atılganlık puanları ile okula başlama yaşı ve öz-kontrol puanları ile anne öğrenim düzeyi arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Diğer taraftan sosyal problem davranış puanları ve alt faktörler olan dışsallaşma davranışı ve içselleşme davranışı ile cinsiyet, ailenin sosyo-ekonomik düzeyi, anne ve baba öğrenim düzeyi ve okula başlama yaşı arasında anlamlı fark olup olmadığına dair Tek yönlü ANOVA ile sınama yapılmıştır. Sosyal davranış problemi puanları ile sosyo-ekonomik düzey ve baba öğrenim arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Bununla birlikte dışsallaşmış problem davranışları ile cinsiyet ve sosyo-ekonomik düzey arasında anlamlı bulunmuştur. İçselleşmiş problem davranışları ile sosyo-ekonomik düzey, anne ve baba öğrenimi arasında da anlamlı farklılıklar olduğu anlaşılmıştır.

Araştırmada cinsiyet faktörüne göre sosyal beceri, atılganlık, işbirliği, öz-kontrol ve dışsallaşmış davranış puanları farklılaşmıştır. Ortama puanlar incelendiğinde kızların sosyal beceri ve alt faktörlerin her birinde erkeklerden anlamlı olarak daha yüksek puanlara sahip oldukları görülmüştür. Bu bulgular, Seven (2008), tarafından İlköğretime devam eden öğrencilerin sosyal becerileriyle ailelerinin özelliklerinin incelendiği ve kız çocukların erkeklere oranla anlamlı olarak daha yüksek puanlara sahip olduğu araştırması ile uyumlu bulunmuştur. Bununla birlikte dışsallaşmış problem davranışlarının erkeklerde anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulgusu Özbey ve Alisinanoğlu (2009), okul öncesi eğitime halen devam eden 60-72 aylık çocuklarla

yaptıkları araştırma uyumlu bulunmuştur. Bu araştırma, Arı ve Yaban (2016) tarafından yapılan ve sosyal problem davranışları ile cinsiyet arasında anlamlı farkın olmadığı sonucuna varılan araştırma ile dışsallaşmış problem davranışlar dışında tutarlı bulunmuştur. Bu çalışmada erkek çocuklarının sosyal becerilerinin kız çocuklara göre daha düşük olmasında, toplumun erkek çocuklardan cinsiyet rolleri ile ilgili beklentilerinin yetişkinlerinkine benzer davranışlar sergilemeleri olmasından kaynaklanıyor olabilir. Dışsallaşmış problem davranışların erkek çocuklarda kız çocuklardan daha fazla olmasında, toplumun ve ailelerin bu tarz davranışların erkeklige özgü rollermiş gibi gösterilme çabalarından kaynaklanıyor olabilir. Nitekim Özen'in (1992) cinsiyet rol değişkeninin çocuğun cinsiyet özelliklerine ilişkin kalıpyargılarının gelişimi üzerine yaptığı çalışmada erkeklere özgü kalıpyargıların kadınlara özgü kalıpyargılara göre daha çok bilindiği ve erkek çocukların erkeksi kalıpyargıları kız çocuklarının kadınsı kalıpyargılarından daha fazla bildikleri sonucuna varmıştır.

Bu araştırmanın en dikkat çekici sonuçlarından biri sosyal beceri ve sosyal problem davranışlar puanları ve alt faktörlerin tümüyle sosyo-ekonomik düzey arasında anlamlı farklılıkların bulunmasıdır. Bu bulgular; Sosyo ekonomik durumun çocukların sosyal becerilerine etkisi ile ilgili McLoyd (1988) tarafından yapılan çalışma sonucunda fakir ve alt sosyo-ekonomik düzeyde olan çocukların orta sosyo- ekonomik düzeydeki çocuklara göre yüksek oranda duygusal ve davranışsal problemler yaşadıkları sonucuna ulaşılan araştırma ile tutarlıdır. Buna karşılık, Ekici (2015) tarafından okul öncesi eğitime devam eden çocukların sosyal becerilerinin aile özelliklerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla 295 çocuk ve ebeveynleriyle yaptığı araştırmanın sonuçları ile uyumsuzdur. Bu çalışmada sosyo-ekonomik durum sosyal beceri ve problem davranışlar üzerinde etkili olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Anne öğrenim düzeyi ile öz-kontrol becerileri ve içselleşmiş davranış problemleri arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Ortalama puanlar incelendiğinde öz kontrol becerisi puanlarının üniversite mezunu anneleri olan çocuklarda daha yüksek olduğu buna karşılık içselleşmiş problem davranış puanlarının ilköğretim ve lise mezunu annelerin çocuklarında daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu bulgular Tunçeli ve Akman (2014) tarafından yapılan ve bir okul öncesi kuruma devam eden 6 yaşındaki çocukların sosyal beceri düzeylerinin farklı değişkenler açısından incelendiği ve üniversite mezunu annelerin sosyal beceri puanlarının anlamlı olarak yüksek bulunduğu araştırma sonuçlarıyla tutarlı olarak bulunmuştur. Anne eğitim seviyesi arttıkça çocukların öz kontrol becerilerinin artmasının nedeni, eğitilmiş annelerin çocukları üzerinde duygusal yönden daha bilinçli olmaları ve demokratik tutum sergilemelerinden kaynaklanıyor olabilir. Yine içselleşmiş problem davranış puanlarının ilköğretim mezunu annelerin çocuklarında daha fazla olmasının nedeni demokratik tutum sergilememeleri ve yanlış disiplin yöntemleri uygulamalarından kaynaklanıyor olabilir. Nitekim Şahin ve Özyürek'in (2008) yaptıkları çalışmada annelerin öğrenim düzeyleri arttıkça çocuklarına karşı demokratik tutumlarının da arttığı sonucu ortaya çıkmıştır.

Baba öğrenim düzeyi ile sosyal problem davranış ile içselleşmiş davranış problemi arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Ortalama puanlar incelendiğinde lise mezunu babaların çocuklarında problem davranışların daha yüksek olduğu görülmüştür. Buna karşılık üniversite mezunu babaların çocuklarında davranış probleminin daha az olduğu görülmüştür. Ayrıca baba öğrenim düzeyi ile sosyal beceri arasında anlamlı farklılık görülmemiştir. Bu bulgu Elibol ve Gültekin (2008) tarafından yapılan ve sosyal becerilerle baba öğrenim durumu arasında anlamlı farklılığın bulunmadığı araştırma sonuçlarıyla tutarlıdır. Baba eğitim durumu ile sosyal beceriler arasında anlamlı farklılık görülmemesi nedeni, ülkemizde çocukların bakımlarının daha çok anne tarafından gerçekleştirilmesi ve çocukların baba ile fazla vakit geçirmemeleri, sosyal etkileşimlerinin az olmalarından kaynaklanıyor olabilir. Nitekim Duran'ın (2010) baba katılımı ile yaptığı çalışmada babaların çocukları ile vakit geçirme sürelerinin oldukça kısa olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Okula başlama yaşı ile sadece sosyal beceri alt faktörlerinden biri olan atılganlık arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. 36. ayda okula başlayanların atılganlık puanları daha yüksekken 60. Ayda okula başlayanların atılganlık puanları en düşük bulunmuştur. Okula başlama yaşı ile davranış problemleri arasında anlamlı farklılık görülmemiştir. Bu bulgu Bilir ve Sop (2016) tarafından yapılan ve çocukların problem davranışları ile okul öncesi eğitime devam etme durumu arasında bir ilişki bulunmadığı araştırma sonuçlarıyla tutarlıdır. Bu bulgu Erikson tarafından öne sürülen 3-6 yaş arasında "Girişimciliğe Karşı Suçluluk Karmaşası" ikilemi durumunu desteklemektedir. Bu dönemde okul öncesi kurumlarda çocukların girişimci davranışlarının desteklenmesi ile birlikte 6 yaşta atılganlık becerilerinin geliştiği düşünülebilir.

## ÖNERİLER

Davranış problemlerinin dışsallaştırılmış alt faktörünün cinsiyetle arasında anlamlı farklılık görülmüştür. Erkek çocuklarının dışsallaştırılmış davranış problemini kız çocuklara oranla daha fazla gösterdikleri görülmüştür. Bu sebeple erkek çocuklarının okul öncesi kurumlarda drama etkinliklerine yönlendirilmelerine önem verilmelidir. Böylelikle çocukların akranları ile sosyal etkileşimleri geliştirilmelidir.

Ebeveynin çocuklarına aldıkları oyuncularda ve TV programlarında daha dikkatli olmaları yine dışsallaştırılmış davranış problemini azaltabilir. Erkek çocukların kız çocuklara oranla sosyal beceri düzeylerinin daha düşük olması dolayısıyla erkek çocuklara okul öncesi kurumda ve ailelerinin evde sosyal becerilerini arttıracak etkinlikler yapılmalıdır.

Anne ve baba eğitim durumunun çocukların davranış problemleri üzerinde etkisi olduğu anlaşılmıştır. Bu sebeple ebeveynlere bilgi ve görgülerini artırmak için sosyal beceri ve sosyal problem çözme konularını içeren aile eğitim programları düzenlemelidir. Eğitim Programında grup etkinliklerine daha fazla başvurularak işbirliğine yönelik etkinlikler yoğunlaştırılmalıdır.

Okula başlama yaşının sosyal beceri üzerinde etkili olduğu görülmüştür bu sebeple ülkemizde okul öncesi eğitimin 36. aydan itibaren verilmesine yönelik gerekli çalışmalar yapılmalı ayrıca okul öncesi eğitim artırılmalıdır.

Ekonomik düzeyin sosyal beceri ve davranış problemlerin bütün alt faktörlerinde anlamlı olduğu görülmüştür. Bu nedenle ailelerin sosyo-ekonomik durumlarına etki etmek mümkün olmasa da okul öncesi kurumlarda fiziki ortamlar düzeltilerek şartlar iyileştirilmelidir

### KAYNAKÇA

- Alisinanoğlu, F. ve Keskinoglu, O. S. (2010). Okulöncesi Dönem Çocukların Davranış Sorunlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Kuramsal Eğitimbilim*, 3 (1), 93-110.
- Arı, M. ve Yaban, E. H. (2016). Okulöncesi Dönem Çocukların Sosyal Davranışları: Mizaç ve Duygu Düzenlemenin Rolü. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31 (1): 125-141, Ankara.
- Çetin, F., Bilbay, A. A. ve Kaymak, D. A. (2003). *Çocuklarda Sosyal Beceri*. İstanbul: Epsilon Yayınları.
- Dermez, H. G. (2008). *İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar .
- Duran, A. (2010). *Erkeksi Rollerin Baba Katılımı İle İlişkinin Araştırılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dowrick, P. W. (1986). *Video training. Chapter 11 in Social survival for Chidren: A Trainer's Reseource*. New York Brunner/Mazel.
- Gottfredson, M. R. ve Hirschi, T. (1990). *A General Theory of Crime*, Stanford, CA: Stanford University Press.
- Gözübüyük, N. (2015). *Okulöncesi Çocuklarında Davranış Sorunlarının Anne-Baba Tutumu ve Öz-Kontrol İlişkilerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Aydın Üniversitesi.
- Gresham, F. M. ve Elliott, S. N. (1988). Teachers' Social Validity Ratings of Social Skills: Comparisons Between Mildly Handicapped and Nonhandicapped Children. *Journal of Psychoeducational Assessment*, 6, 255-234.
- Gresham, F. M. ve Elliott, S. N. (1990). *Social Skills Rating System*. MN: Circle Piner, AGS.
- Gültekin A, G., Günindi, Y. ve Türkoğlu, D. (2015). Okul Öncesi Dönem Çocukların Sosyal Beceri Düzeyleri ile Davranış Problemleri Arasındaki ilişkinin İncelenmesi, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, s.37.
- Gültekin, E. S. (2008). *5 Yaş Çocuklarının Sosyal Becerilerinin Bazı Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi: Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Hargie, O. (Ed ). (1986). *A Handbook of communication skills*. New York: New York University.
- Hersen, M. ve Bellack, A. S. (1970). Social Skills Training For Chronic Psychiatric Patients: Rationale, Research Findings, And Future Directions. *Comprehensive Psychiatry*. 17,559-580.
- Jamyong-Tshering K. (2004). *Social Competence in Preschoolers: An Evaluation of the Psychometric Properties of the Preschool Social Skills Rating System (SSRS) USA: Poce University*, Unpublished Dissertation fort he Degree of Doctorate in Education.
- McFall, W. T. (1982). Tooth loss in 100 treated patients with periodontal disease a longterm study. *Journal of periodontology*. 53, 539-549.

- McLoyd, V. C. (1998). Socioeconomic disadvantage and child development. *American Psychologist*, 53,185204.
- Özbey, S. ve Alisinanoğlu, F. (2009). Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden 60–72 Aylık Çocukların Problem Davranışlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, s.2\6.
- Özen D. Ş. (1992). *Annenin Çalışma Durumu ve Ebeveynin Benimsediği Cinsiyet Rol Değişkenlerinin Çocuğun Cinsiyet Özelliklerine İlişkin Kalıp Yargılarının Gelişimi Üzerindeki Rollerini*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Rinn, R. C. ve Marke, A. (1979). “Modification of Social Skill Deficits in children” In A.S. Bellack ve M. Heren ( Eds), *Research and Practice in Social Skills Training*, New York, NT: Plenum 107-129.
- Seven S. (2008). Yedi-Sekiz Yaş Çocukların Sosyal Becerilerinin İncelenmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 18(2):151-174, Elazığ.
- Tezel Şahin F. ve Özyürek A. (2008). 5-6 Yaş Grubu Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Demografik Özelliklerinin Çocuk Yetiştirme Tutumlarına Etkisinin İncelenmesi, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 6(3), 395-414.
- Tunceli, İ. H. ve Akman, B. (2013). *The Investigation of School Readiness Level of Six Years Old Preschool Children in Terms of Different Variables*. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 106, 2899-2905.
- Yörükoğlu, A. ( 1998 ). *Çocuk Ruh Sağlığı*. İstanbul: Özgür Yayıncılık.